Archief

omgevingsdienst nhn

Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland
T.a.v. mevrouw P. Laan
Spaarne 17
2011 CD HAARLEM

VERZONDEN 26 NOV. 2020

Zaaknummer : OD.328779
Behandelaar : de heer K. Groenevelt
Betreft : Wnb Besluit 47 (2020) verlenging ontheffingen Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020

Geacht bestuur,

Op 18 november 2020 hebben wij uw aanvraag ontvangen voor het verlengen van de ontheffingen die zijn verleend op grond van het Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020 (hierna: FBP 2015-2020). Uw aanvraag is bij ons geregistreerd onder zaaknummer OD.328779.

Goedkeuring FBP 2015-2020

Conform artikel 30 van de Flora- en faunawet hebben wij in 2015 het door uw bestuur vastgestelde FBP 2015-2020 goedgekeurd. Dit FBP 2015-2020 had een looptijd tot 3 maart 2020. Omdat een nieuw, op nieuwe afspraken en (inter)nationaal onderzoek gebaseerd faunabeheerplan niet tijdig gereed kon komen, had u ons bij brief van 28 januari 2020 verzocht om de uitvoering van het vigerende FBP 2015-2020 te mogen voortzetten tot 1 december 2020. Op 25 februari 2020 hadden wij positief besloten op uw verzoek. Op 28 februari 2020 hebben wij via besluit 6 (2020), met kenmerk OD.302888, de ontheffingen die zijn verleend op grond van het FBP 2015-2020 voor de eerste maal verlengd tot 1 december 2020.

Momenteel bevinden de ontwikkelingen rondom het nieuwe Faunabeheerplan Gans 2021-2027 (hierna: FBP 2021-2027) zich in een vergelijkbare positie als op 28 januari 2020. Het is duidelijk dat een nieuw faunabeheerplan niet vóór 1 december 2020 gereed kan komen. Daarom heeft u ons bij brief van 18 november 2020 verzocht om de uitvoering van het vigerende FBP 2015-2020 te mogen voortzetten 1 oktober 2021, of tot zoveel eerder wanneer het nieuwe FBP 2021-2027 wordt vastgesteld. Op grond van dit nieuwe FBP 2021-2027 vraagt u te zijner tijd nieuwe ontheffingen aan.

Ontwikkeling schade en ganzenpopulaties

Schade

De conceptversie van het nieuwe FBP 2021-2027 zit in de afrondende fase. Op basis van de gegevens van dit concept heeft u een nadere onderbouwing opgesteld over de huidige kennis en stand van zaken, ter ondersteuning van uw aanvraag voor verlenging van de ontheffingen (zie bijlage 1 bij dit besluit). Uit de onderbouwing volgt dat er jaarlijks nog steeds sprake is van een omvangrijke getaxeerde schade van enkele miljoenen euro's, veroorzaakt door standganzen en overwinterende (trek)ganzen.

Uit de door u aangeleverde gegevens blijkt dat de schade veroorzaakt door grauwe ganzen in de winterperiode licht is gedaald en in de zomerperiode is gestabiliseerd. De brandgans veroorzaakt in de winterperiode jaarlijks meer schade, terwijl de schade in de zomerperiode af lijkt te nemen. De schade in de winterperiode, veroorzaakt door de kolgans, lijkt te stabiliseren. De schade veroorzaakt door de (grote en kleine) Canadese gans kan niet met cijfers van BIJ12 worden

onderbouwd, omdat deze door de landelijke vrijstelling niet in aanmerking komt voor een tegemoetkoming (met uitzondering van mengschades met andere ganzensoorten en in ganzen rust- en foerageergebieden en/of Natura 2000-gebieden). Vanwege zijn gedrag en grootte mag aangenomen worden dat de schade veroorzaakt door een individuele grote Canadese gans tenminste even groot is als die van een individuele grauwe gans, en de schade veroorzaakt door een individuele kleine Canadese gans iets kleiner is dan die van een individuele brandgans.

Uit de schadecijfers lijkt naar voren te komen dat er na een jarenlange groeiende trend nu langzaam een ommekeer gaande is, omdat de jaarlijks veroorzaakte schade stabiliseert en soms zelfs iets vermindert. Toch was het schadeniveau in 2019 nog altijd vele malen hoger dan het in het FBP 2015-2020 vastgestelde maatschappelijk aanvaardbare schadeniveau en heeft de daling nog niet tot geleid tot het gewenste niveau.

Grootte van de populaties
Elk jaar in juli worden er ganzentellingen uitgevoerd, de zogenaamde juli-tellingen. De daar getelde aantallen standganzen worden vergeleken met de in het FBP 2015-2020 vastgestelde streefstanden voor standganzenaantallen in de zomerperiode. Deze streefstanden zijn vastgesteld en hebben relatie tot het eerder benoemde maatschappelijk aanvaardbare schadeniveau. Door de standganzenpopulaties te reduceren tot deze streefstanden, wordt gepoogd het maatschappelijk aanvaardbare schadeniveau te bereiken.

Uit de door u aangeleverde gegevens blijkt dat de standganzenpopulatie in juli 2019 nog niet op het niveau van de streefstand zat. U geeft aan dat het beheer van de afgelopen periode er echter wel toe heeft geleid dat de standvogelpopulaties van de ganzensoorten niet langer toenemen. Voor de brandgans en de grauwe gans is er in de meest recente jaren zelfs sprake van een daling in de standvogelpopulatie.

Conclusie
Uit de aangeleverde gegevens blijkt dat er nog steeds sprake is van omvangrijke schade door jaarrond verblijvende standganzen en overwinterende (trek)ganzen. De streefstanden zijn nog niet bereikt en het gewenste schadeniveau is ook nog niet gehaald. Tegelijkertijd zijn er wel afnames zichtbaar in de ganzenpopulaties en laten ook de schadecijfers een stabilisatie of zelfs een lichte daling zien. Hiermee wordt duidelijk dat het beheer wel degelijk effectief is, temeer omdat zonder beheer exponentiële groei zichtbaar zou zijn geweest, met hogere schadecijfers als onvermijdbaar gevolg. Om de schade te beheersen is het dan ook van belang dat het beheer wordt voortgezet.

Wij verlengen daarom de ontheffingen zoals opgenomen onder "besluit" tot 1 oktober 2021.

Besluit

Besluitnummer	Ontheffing	Soorten
13 (2015)	Afschot van overzomerende ganzen	grauwe gans (*Anser anser*), brandgans (*Branta leucopsis*), Canadese gans (*Branta canadensis*) en verwilderde gedomesticeerde en/of hybride ganzen in al hun verschijningsvormen
14 (2015)	Aan verjaging ondersteunend afschot van overzomerende ganzen	grauwe gans (*Anser anser*), brandgans (*Branta leucopsis*), Canadese gans (*Branta canadensis*) en verwilderde gedomesticeerde en/of hybride ganzen in al hun verschijningsvormen
21 (2015)	Vangen en doden van ruiende ganzen met gebruik van CO2	grauwe gans (*Anser anser*), brandgans (*Branta leucopsis*), Canadese gans (*Branta canadensis*) en verwilderde gedomesticeerde en/of hybride ganzen in al hun verschijningsvormen
51 (2015)	Afschot koppelvormende paren	grauwe gans (*Anser anser*), brandgans (*Branta leucopsis*), Canadese gans (*Branta canadensis*) en verwilderde gedomesticeerde en/of hybride ganzen in al hun verschijningsvormen
5 (2016)	Aan verjaging ondersteunend afschot kolganzen	kolgans (*Anser albifrons*)

(odnbn.nl

15 (2016)	Gebruik geweer afpalingskring De Hin	grauwe gans (*Anser anser)* en verwilderde gedomesticeerde en/of hybride ganzen in al hun verschijningsvormen
46 (2015)	Gebruik geweer afpalingskring Westergeest (Texel)	grauwe gans (*Anser anser*) en verwilderde gedomesticeerde en/of hybride ganzen in al hun verschijningsvormen
37 (2017)	Gebruik geweer afpalingskring Naardermeer	grauwe gans (*Anser anser*), brandgans (*Branta leucopsis*) en verwilderde gedomesticeerde en/of hybride ganzen in al hun verschijningsvormen

Aanpassingen aan besluiten door gerechtelijke uitspraken blijven bij de verlenging onverminderd van kracht. Specifiek betreft dit het niet mogen uitvoeren vóór zonsopgang en na zonsondergang op grond van besluiten 13 (2015) en 51 (2015).

Meer informatie

Heeft u nog vragen? Neemt u dan contact op met de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord via 088-102 13 00 of postbus@odnhn.nl. Wij verzoeken u hierbij het zaaknummer te vermelden.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,
namens dezen,

E. Langereis
Afdelingsmanager Regulering Leefomgeving
Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (OD NHN)

Kopie aan:
- Provincie Noord-Holland, t.a.v. Beleid Wnb
- OD NHN, t.a.v. Toezicht & Handhaving Groen

Bijlage:
1 – Nadere onderbouwing verlenging

Rechtsbescherming

U en andere belanghebbenden die het niet eens zijn met dit besluit, kunnen binnen 6 weken, gerekend vanaf de dag na datum van verzending van dit besluit, een bezwaarschrift indienen bij Gedeputeerde Staten van Noord-Holland, ter attentie van de secretaris van de Hoor- en adviescommissie, Postbus 3007, 2001 DA HAARLEM.
Het bezwaarschrift moet in ieder geval het volgende bevatten:

- uw naam, adres, postcode en woonplaats;
- de datum;
- over welk besluit het gaat (u kunt het beste een kopie van dit besluit bijsluiten);
- de redenen waarom u het niet eens bent met het besluit;
- uw handtekening.

Het indienen van een bezwaarschrift schorst de werking van dit besluit niet.

Indien onverwijlde spoed dit vereist, kunt u de voorzieningenrechter van de Rechtbank Noord-Holland, Sectie bestuursrecht, Postbus 1621, 2003 BR HAARLEM vragen om een voorlopige voorziening te treffen. U kunt het verzoekschrift ook digitaal bij de rechtbank indienen via http://loket.rechtspraak.nl/bestuursrecht. Daarvoor moet u wel beschikken over een elektronische handtekening (DigiD). Voor meer informatie verwijzen wij naar www.rechtspraak.nl. Voor de behandeling van het verzoek wordt griffierecht geheven.

De provincie wil bezwaren tegen besluiten graag op informele wijze behandelen. Als uw bezwaar in aanmerking komt voor deze informele behandeling nemen wij op korte termijn telefonisch contact met u op. In verband hiermee verzoeken wij u om in uw bezwaarschrift het telefoonnummer te vermelden waarop u overdag bereikbaar bent. Voor meer informatie over de informele behandeling kunt u telefonisch contact opnemen met Provincie Noord-Holland.

rodnhn.nl

Bijlage 3 Nadere onderbouwing verlenging

1.1 Landbouwschade

Ganzen veroorzaken verspreid door de hele provincie schade aan gras(zoden), graszaad, granen en vollegronds groenten. De schade treedt met name op in de periode januari-mei. In de wintermaanden leven naast de standganzen ook trekganzen in ons land, waardoor grote groepen ontstaan. Dit leidt tot een hoge intensieve graasdruk waardoor grotere schade optreedt dan in andere maanden. De schade is extra groot wanneer in de maanden maart en april veel neerslag valt, omdat de bodem dan veel gevoeliger is voor verdichting door betreding van watervogels. In de zomermaanden foerageren ganzen meer verspreid op agrarische percelen.

De grootste kostenpost in relatie tot ganzen is landbouwschade. In Nederland geven de schadegegevens van BIJ12-faunazaken een duidelijk beeld van belangrijke schade in de provincie, dit omdat het hier om gevalideerde gegevens gaat die door onafhankelijke taxateurs worden verzameld. De database van Bij12-faunazaken is echter een steekproef van de werkelijkheid. Dit omdat BIJ12-faunazaken alleen schade taxeert nadat een agrariër een tegemoetkoming heeft aangevraagd voor schade en indien aan alle formele vereisten wordt voldaan.

De data van Bij12-faunazaken kan worden gebruikt als meerjarige schadetrend of een minimale weergave van de werkelijke schade omvang. Hierbij is van belang om te realiseren dat de jaar op jaar variatie voor een groot deel wordt bepaald door andere factoren (politieke, klimatologische, ecologische en sociaaleconomische) dan de populatieomvang van ganzen (Jeugd e.a. 2006; Guldemond e.a. 2013; Schekkerman e.a. 2020). Doordat de geregistreerde schade van BIJ12-faunazaken een minimale weergave is van de werkelijke schade omvang, geven deze cijfers een duidelijke weergave van (dreigende) belangrijke schade. De schade veroorzaakt door de (grote en kleine) Canadese gans kan niet met cijfers van BIJ12- faunazaken worden onderbouwd, omdat deze door de landelijke vrijstelling niet in aanmerking komt voor een tegemoetkoming (met uitzondering van mengschades met andere ganzensoorten en in ganzen rust- en foerageergebieden en/of Natura 2000-gebieden). Vanwege zijn gedrag en grootte mag aangenomen worden dat de schade veroorzaakt door een individuele grote Canadese gans tenminste even groot is als die van een individuele grauwe gans, en de schade veroorzaakt door een individuele kleine Canadese gans iets kleiner is dan die van een individuele brandgans.

Politieke, klimatologische, ecologische en sociaaleconomische variatie

De variatie in de jaar tot jaar schadebedragen uitgekeerd door Bij12-Faunazaken wordt veroorzaakt onder andere door politieke, klimatologische, ecologische en sociaaleconomische factoren (Ebbinge & van der Greft-van Rossum, 2004). Een evaluatie waarbij de geregistreerde schadebedragen van Bij12-Faunazaken werden geanalyseerd concludeerde dat slechts 43% van de schade (kg/ds), vergoed door Bij12-Faunazaken, werd verklaard door de omvang van de grauwe ganzenpopulaties (Schekkerman et al., 2020). Dit is al een grote verbetering ten opzichte van 2006 toen slechts 8% werd verklaard door de populatieomvang (Jeugd et al., 2006 paragraaf 4.5.4).

De verbetering van dataregistratie maakt dat het steeds duidelijker wordt welke factoren invloed hebben op de schade veroorzaakt door ganzen. Zo is onder andere de mate van begrazingsdruk (aantal vogels/m2/tijd), het weer (% neerslag, temperatuur), herstelkracht van de bodem (stikstofgehalte, verdichting, seizoen), gemiddelde waterstand, gewassoort, groeisnelheid van het gewas, inschatting schade door taxateur, marktprijzen, wisselend landelijk en provinciaal beleid van schadecompensatie en de bereidwilligheid onder boeren om schade te registreren van invloed op het jaarlijks getaxeerde schadebedrag door Bij12-Faunazaken. De bereidheid om schade te "claimen" is een belangrijke variabele. Een van de elementen voor het niet "claimen" is de invoer van een behandelbedrag. Een van de doelen van de invoer hiervan was ook om verzoeken voor "kleine" schades, waar relatief hoge uitvoeringskosten aan zijn verboden, te beperken. Dat het behandelbedrag een rol speelt, is gebleken uit de invoer van automatische taxaties in onder andere de Provincie Utrecht. Hieruit bleek dat er in ganzenrustgebieden veel meer schade wordt getaxeerd wanneer deze automatisch wordt uitgevoerd dan in de voorgaande periode toen de agrariërs zelf verantwoordelijk waren voor de aanvraag.

Daarnaast geldt op basis van de beleidsregels dat voor landelijk vrijgestelde soorten, zoals de Canadese gans, geen tegemoetkomingen worden verstrekt. Ten aanzien van deze soort geldt dat de schade alleen wordt getaxeerd als het verzoek om een tegemoetkoming (ook) ziet op schade veroorzaakt door een soort of soorten die wel voor een tegemoetkoming in aanmerking komt. Ook hieruit volgt dat de schadecijfers voor deze soort een (grote) onderschatting vormen voor de werkelijke schade. Een andere variabele die een rol heeft bij de schadecijfers is de prijs die voor gewassen wordt gehanteerd. De taxateurs gaan uit van (per jaar) variabele prijzen. Hierdoor kan een vertekening ontstaan tussen de omvang van de schade en de financiële omvang van deze schade.

Schadecijfers van BIJ12-Faunazaken verdeeld onder de gewassen

Schade aan landbouwgewassen komt in de hele provincie voornamelijk voor op blijvend grasland (>90% van tegemoetkomingen in schade; Figuur 1). Naast blijvend grasland veroorzaken ganzen ook schade aan overige gewassen (<10% van tegemoetkomingen in schade) waaronder: grasland nieuw ingezaaid, granen, bloemen, groenten, mais en bieten. Met name de grauwe gans veroorzaakt schade aan een grote diversiteit aan gewassen. Het is aannemelijk dat dit niet enkel komt door het foerageergedrag van de grauwe gans maar ook door de omvang van de standvogelpopulatie van de grauwe gans. Deze is namelijk verreweg het grootst van alle in Noord-Holland voorkomende ganzensoorten.

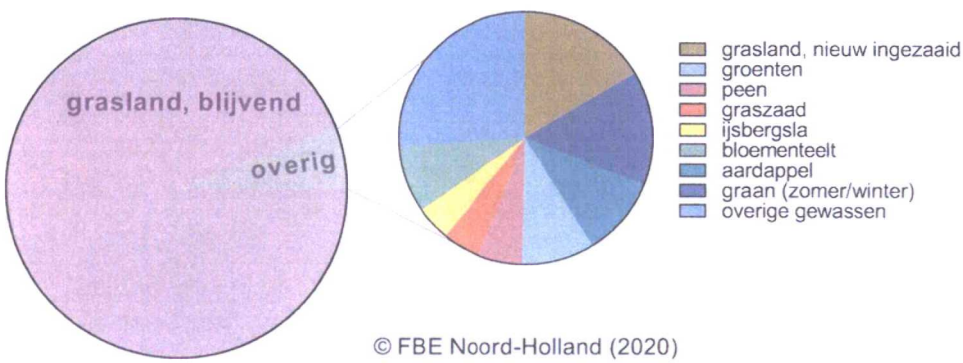

Figuur 1. Distributie cumulatieve getaxeerde schadegegevens van ganzen (grauwe gans, brandgans, Canadese gans en kolgans) in Noord-Holland over de meest voorkomende schadegewassen in de periode 2005-2019. (bron: BIJ12-faunazaken)

Schadecijfers van BIJ12-Faunazaken in de zomer- en winterperiode

In de dataset maakt BIJ12-Faunazaken een onderscheid tussen winter- en zomer schade. De schade toegekend aan de ganzen in de winter(periode) bestaat uit de schade aan overige gewassen in de periode van 1 november tot 1 april, de schapengrasregeling en de eerste snede gras. De schade toegekend aan de ganzen in de zomer(periode) bestaat uit schade aan overige gewassen in de periode van 1 april tot 1 november en alle overige grassnedes. BIJ12-Faunazaken registreert in beleidsjaren die lopen van 1 november t/m 31 oktober van het boekjaar.

Schade in de winterperiode wordt veroorzaakt door zowel standganzen als trekganzen. In deze periode kunnen ganzen hoofdzakelijk alleen worden verjaagd met behulp van ondersteunend afschot bij kwetsbare gewassen (niet zijnde blijvend grasland) en is voor een groot deel van de tijd de winterrust van kracht. De schade in de winterperiode wordt gedomineerd door schade aan de eerste snede van grasland (cirkeldiagram Figuur 2). Schade aan de eerste snede ontstaat in de periode 1 november tot c.a. april/mei. Omdat deze schade over een langere periode kan ontstaan; 1 november tot april/mei wordt deze door BIJ12-Faunazaken toebedeeld aan de winterperiode. De eerste snede groeit voornamelijk in het voorjaar: maart, april en mei, wanneer de winterrust is afgelopen en populatiebeheer mogelijk is. Gras is met name gevoelig voor schade in het vroege voorjaar, net voor en tijdens het groeiseizoen (januari tot c.a. april/mei). Met name grauwe ganzen en kolganzen foerageren in het vroege voorjaar – wanneer het voedselaanbod terugloopt – naast de groene delen ook op de worteldelen van gras, waardoor de eerste snede gras geen kans op groei heeft. Gras, en in

het bijzonder de eerste snede gras, bevat een hoge concentratie eiwitten die aansluit op de nutriëntenbehoefte van ganzen. Zeker tijdens het broedseizoen en in de aanloop naar de trek is de eiwitbehoefte van ganzen hoog en selecteren ze voedsel met een hoog eiwitgehalte (Schekkerman e.a. 2000; Kleijn e.a. 2012). Onderstaande grafiek sluit aan op wat bekend is over de energiebehoefte van ganzen en laat zien dat de schade toebedeeld aan de winterperiode en met name die van de eerste snede gras het hoogst is. sluit aan op wat bekend is over de energie behoefte van ganzen en laat zien dat de schade toebedeeld aan de winterperiode en met name die van de eerste snede gras het hoogst is.

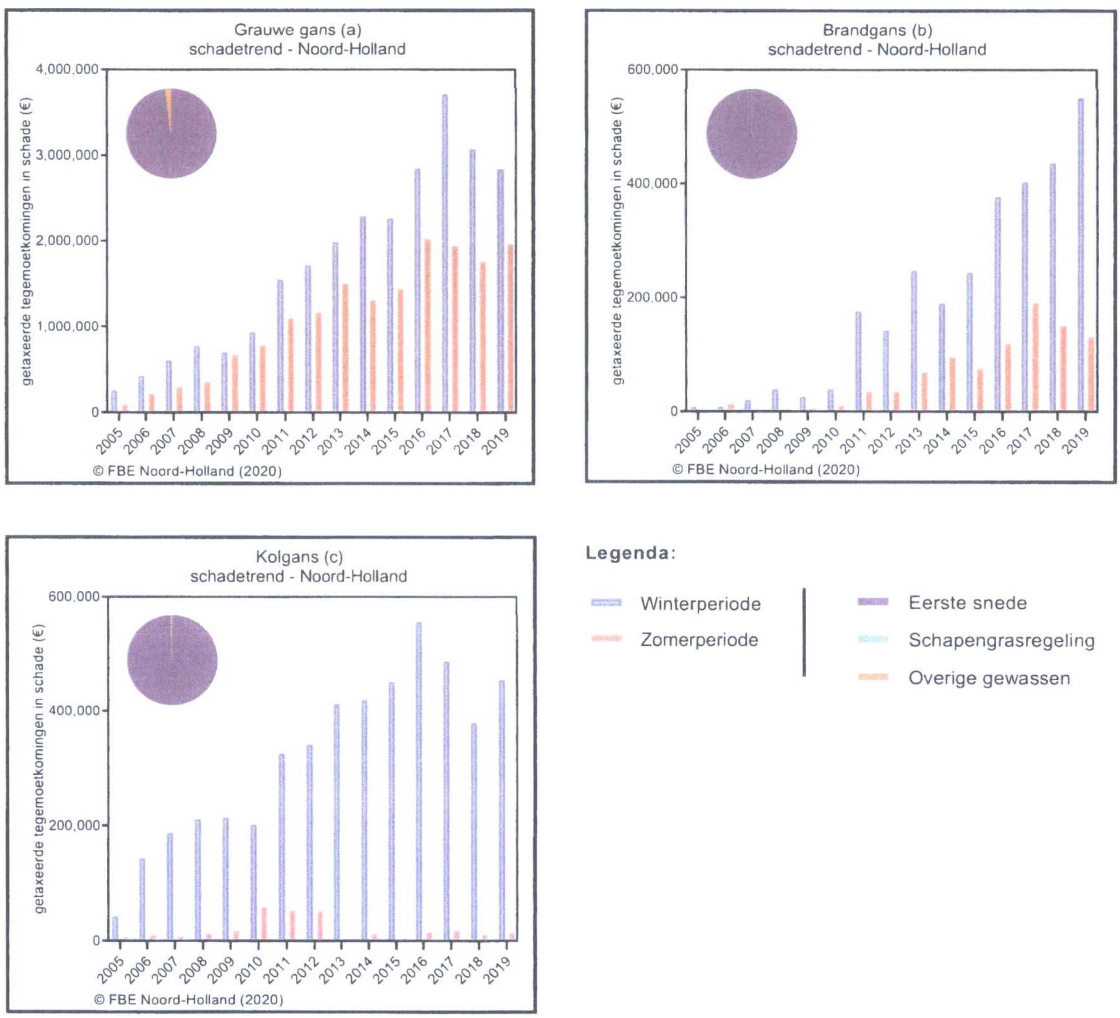

Figuur 2: Schadetrend grauwe gans (a), brandgans (b) en kolgans (c) op basis van de getaxeerde schadegegevens van BIJ12-Faunazaken weergegeven in de winterperiode (1ste snede, schapengrasregeling en overige gewassen (1-11 tot 1-4)) en de zomerperiode (overige grassnedes en overige gewassen (1-4 tot 1-11) in Noord-Holland, periode 2005-2019 (bron: Faunabeheereenheid Noord-Holland 2020). Cirkeldiagrammen geven de distributie van schade aan gewassen weer voor de winterperiode.

Schadecijfers van BIJ12-Faunazaken voor stand- en trekganzen

De standganzenpopulatie van de grauwe gans en de brandgans wordt in de winter aangevuld met trekganzen. Omdat standganzen jaarrond schade veroorzaken dient men voor een zorgvuldige weergave van de schade data rekening te houden met de verdeling stand- en trekganzen in de wintermaanden. Om te weten hoe groot het aandeel standganzen is gedurende de winterperiode is per soort en winter de winterpopulatie in de gehele provincie afgezet tegen de zomerpopulatie van de zomer ervoor. Hierbij is rekening gehouden met de populatie die vanaf de zomerperiode naar de winterperiode toe naar verwachting nog in leven is. Hiervoor is gerekend met het overlevingscijfer per soort zonder afschot (brandgans en grauwe gans; generiek cijfer) en is rekening gehouden met het afschot dat heeft plaatsgevonden in de betreffende periode. Voor de winters van 2017-2018 en 2018-2019 zijn geen provincie-dekkende populatiegegevens beschikbaar. Voor deze jaren zijn (via Sovon) enkel telgegevens van monitoringsgebieden bekend. De zomerpopulatie en het afschot in de monitoringsgebieden van deze jaren zijn teruggerekend en gebruikt om het aandeel standganzen in de winterperiode in de monitoringsgebieden te kunnen vaststellen (Tabel 1). De cijfers op basis van monitoringsgebieden hebben een hogere variatie dan de provincie-dekkende populatiegegevens.

Tabel 1: Verdeling stand-trekganzen in de winterperiode, weergegeven per jaar voor de grauwe gans en brandgans. (bron: CLM berekend aandeel standganzen 28-09-2020)

	Op basis van provincie dekkende populatie gegevens		Op basis van populatie gegevens in de SOVON monitoringgebieden	
	Grauwe gans	Brandgans	Grauwe gans	Brandgans
2012	48%	12%	70%	11%
2013	56%	13%	81%	12%
2014	47%	16%	52%	16%
2015	45%	21%	44%	24%
2016	66%	8%	65%	7%
2017	54%	14%	60%	16%
2018	NA	NA	80%	19%
2019	NA	NA	84%	21%

Figuur 3a laat zien dat de standganzen populatie van de grauwe gans verantwoordelijk is voor het grootste deel van de totale getaxeerde ganzenschade. Ook zien we dat de schade sinds 2005 sterk toeneemt, maar deze in de jaren 2016, 2017, 2018 en 2019 lijkt te stabiliseren (Figuur 2a en 3a). Bij de brandgans (b) en kolgans (c) zien we dat de trekganzen populatie verantwoordelijk is voor de meeste schade (Figuur 3b en 3c). In de winterperiode bestaat circa de helft van de grauwe ganzen uit standvogels, maar bij de brandgans is dit maximaal 20%. Bij de grauwe gans, waar de standvogelpopulatie verantwoordelijk is voor het grootste deel van de schade, zien we dat de schade

in de winterperiode een afname laat zien en de schade in de zomerperiode stabiliseert (Figuur 4a). Bij de brandgans, waar juist de trekvogelpopulatie verantwoordelijk is voor het grootste deel van de schade, blijft de schade in de winterperiode toenemen en lijkt de schade in de zomerperiode af te nemen (Figuur 3b). In de winterperiode is alleen verjaging met ondersteunend afschot mogelijk op kwetsbare gewassen. Op percelen met blijvend grasland, het gewas dat sinds 2005 al meer dan 90% van de schade omvat, kan alleen worden ingegrepen in de zomerperiode. In de zomerperiode was naast schadebestrijding ook de mogelijkheid tot populatiebeheer vanaf 1 maart tot 1 november voor de standvogelpopulaties van de grauwe gans en brandgans.

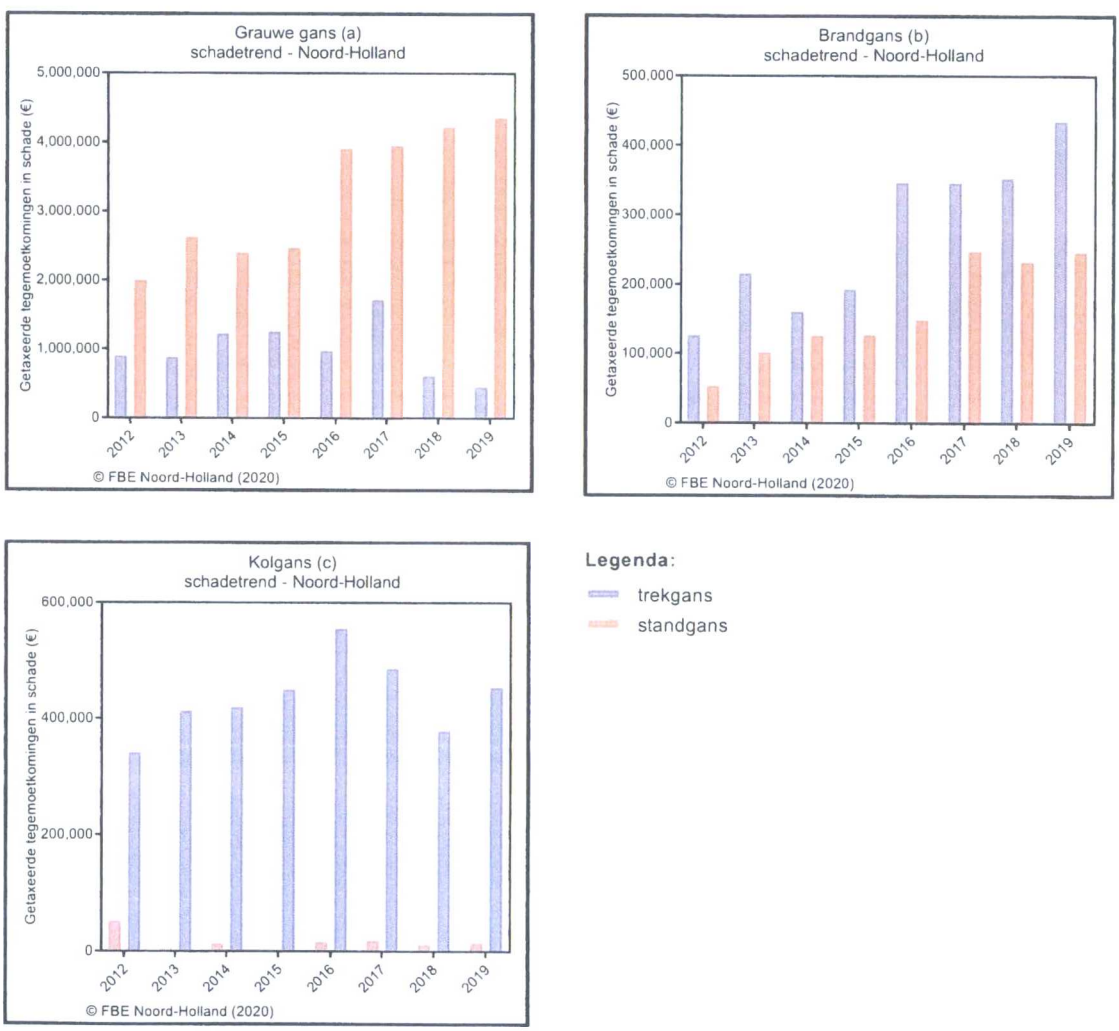

Figuur 3: Schadetrend grauwe gans (a), brandgans (b) en kolgans (c) op basis van de getaxeerde schadegegevens van *BIJ12-Faunazaken* weergegeven als trekganzen (% van de schade in de winterperiode) en standganzen (% van schade in de winterperiode + de zomerperiode) in Noord-Holland, periode 2012-2019 (bron: Faunabeheereenheid Noord-Holland 2020). *Verdeling standgans/trendgans 2018 en 2019 op grond van SOVON monitoringgebieden

Verspreiding schadecijfers van BIJ12-Faunazaken

Ganzen foerageren gedurende daglichturen nabij hun slaapplaats (Kleijn e.a. 2012; Manen & Voslamber 2013). Ze migreren daarvoor voor zonsopkomst naar voedselgebieden in de omgeving (Beintema & Bruinderink 2004; Kleijn e.a. 2012). Gedurende de dag verplaatsen ze zich een paar keer, onder andere naar poetsplaatsen en nabijgelegen foerageergronden. De piek momenten van foerageren bevinden zich vroeg in de ochtend en gedurende de avondschemering, in de middaguren wordt voornamelijk gerust. Na zonsondergang keren ganzen weer terug naar hun slaapplaats. In de periode rond volle maan kunnen ze ook nog 's nachts enige uren foerageren. De beperkte foerageerdispersie van ganzen betekent dat vooral landbouwpercelen in de directe omgeving van de belangrijkste slaapplaatsen veel schade ondervinden van zowel trek- als standganzen (Kleijn e.a. 2012). Figuur 4 t/m 9 laten zien dat de schade veroorzaakt door ganzen zich concentreert in de zuidelijke regio's van Noord-Holland. Met name de regio West-Friesland en Zaanstreek-Waterland kennen hoge concentraties aan schade. Tussen de winter en zomer is qua verspreiding een grote overlap. Uitzondering is de kolgans die met slechts enkele exemplaren in de zomer ook meer westelijk gelegen schade locaties laat zien.

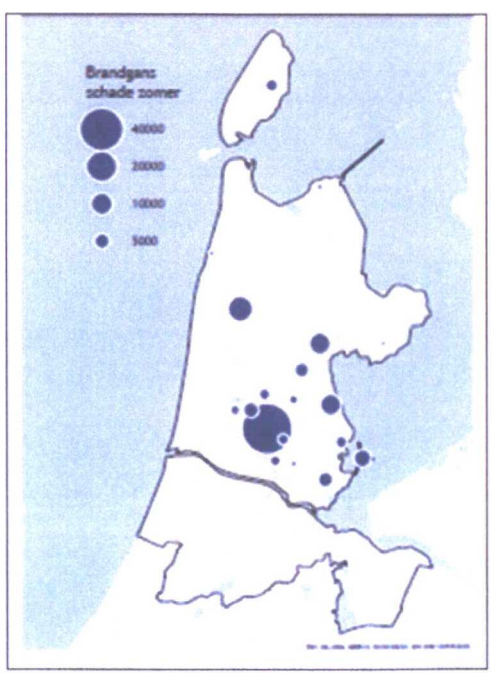

Figuur 4: Verspreiding schadecijfers veroorzaakt door brandgans in de zomer (Noot: herdrukt uit Schekkerman e.a. 2020).

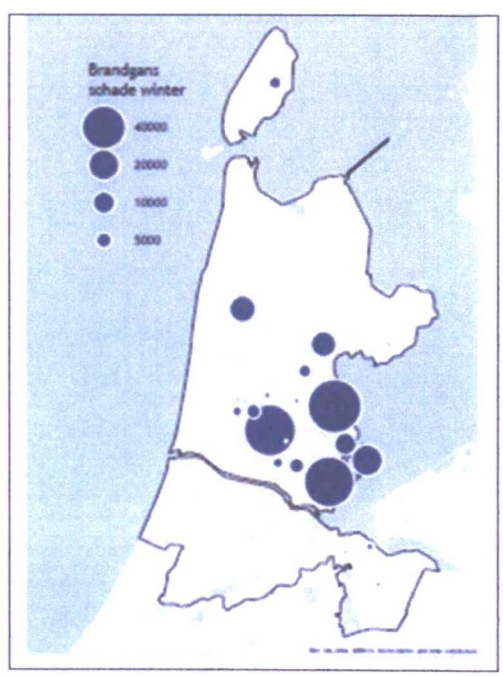

Figuur 5: Verspreiding schadecijfers veroorzaakt door brandgans in de winter (Noot: herdrukt uit Schekkerman e.a. 2020).

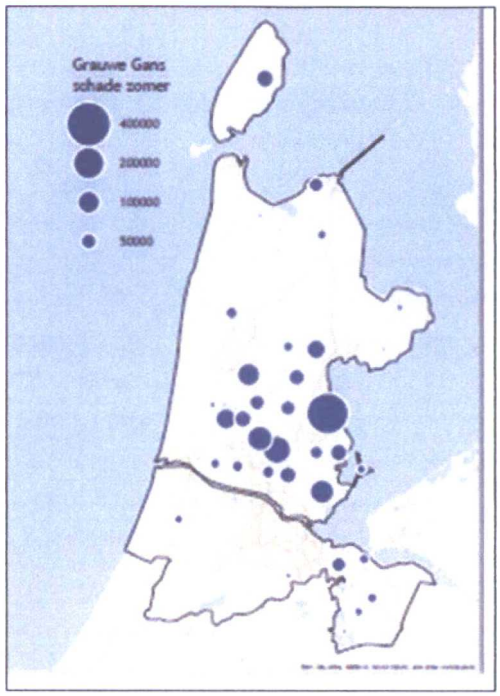

Figuur 6: Verspreiding schadecijfers veroorzaakt door grauwe gans in de zomer (Noot: herdrukt uit Schekkerman e.a. 2020).

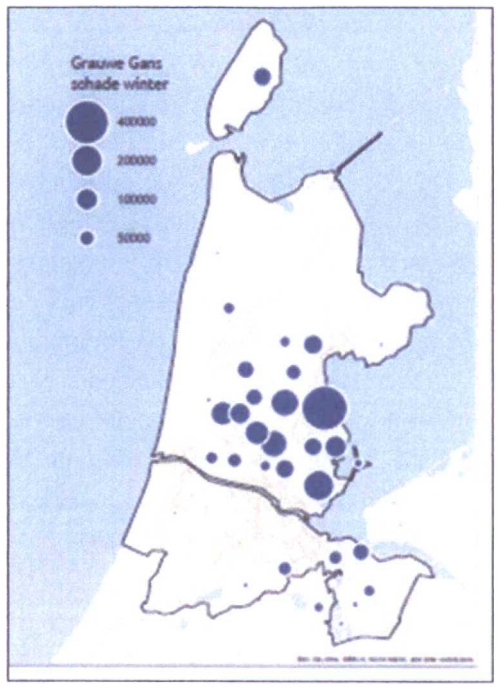

Figuur 7: Verspreiding schadecijfers veroorzaakt door grauwe gans in de winter (Noot: herdrukt uit Schekkerman e.a. 2020).

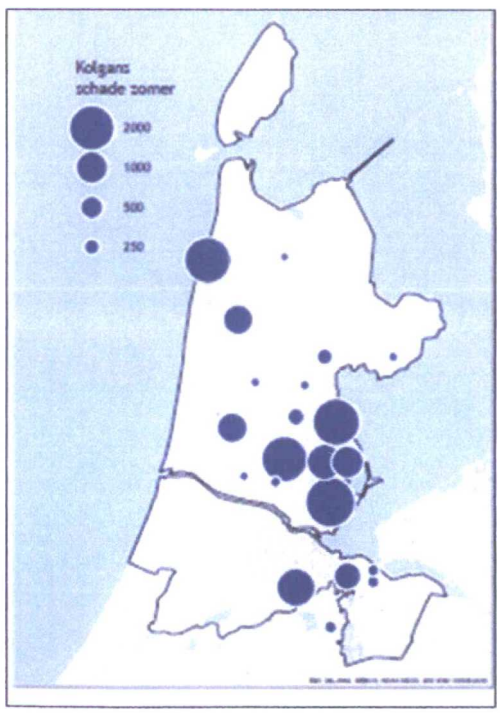

Figuur 8: Verspreiding schadecijfers veroorzaakt door kolgans in de zomer (Noot: herdrukt uit Schekkerman e.a. 2020).

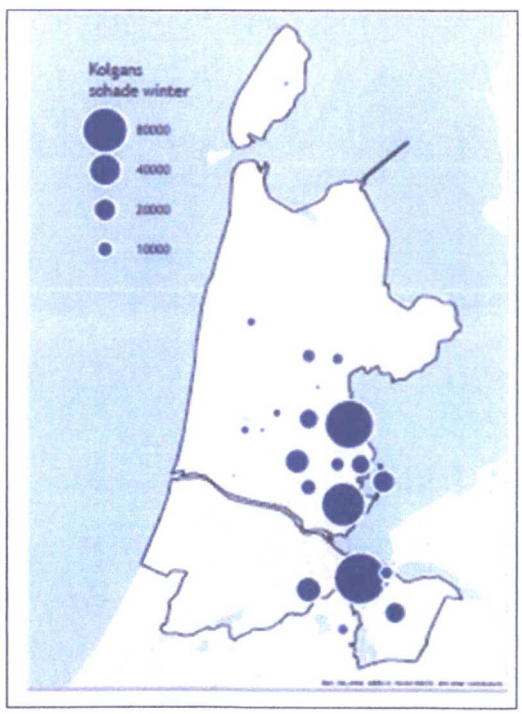

Figuur 9: Verspreiding schadecijfers veroorzaakt door kolgans in de winter (Noot: herdrukt uit Schekkerman e.a. 2020).

Schadecijfers van BIJ12-Faunazaken in kilogrammen droge stof

De getaxeerde schadebedragen worden onder andere beïnvloed door gewasprijzen en deze variëren jaarlijks. Door getaxeerde schade om te rekenen naar kilogrammen droge stof kan een betrouwbaardere trendontwikkeling worden waargenomen van de geregistreerde schade. In onderstaande grafiek (Figuren 10) is dit voor de provincie Noord-Holland gedaan voor het belangrijkste schadegewas, namelijk gras. Hiervoor is het getaxeerde bedrag gedeeld door de prijs per kilogram droge stof van de betreffende snede in het bijbehorende beleidsjaar (bron: BIJ12-Faunazaken). Wanneer we op basis van het verlies aan droge stof kijken naar het schadeverloop zien we dat de schadetrends grotendeels gelijk blijven aan de schadetrends op basis van de schadebedragen.

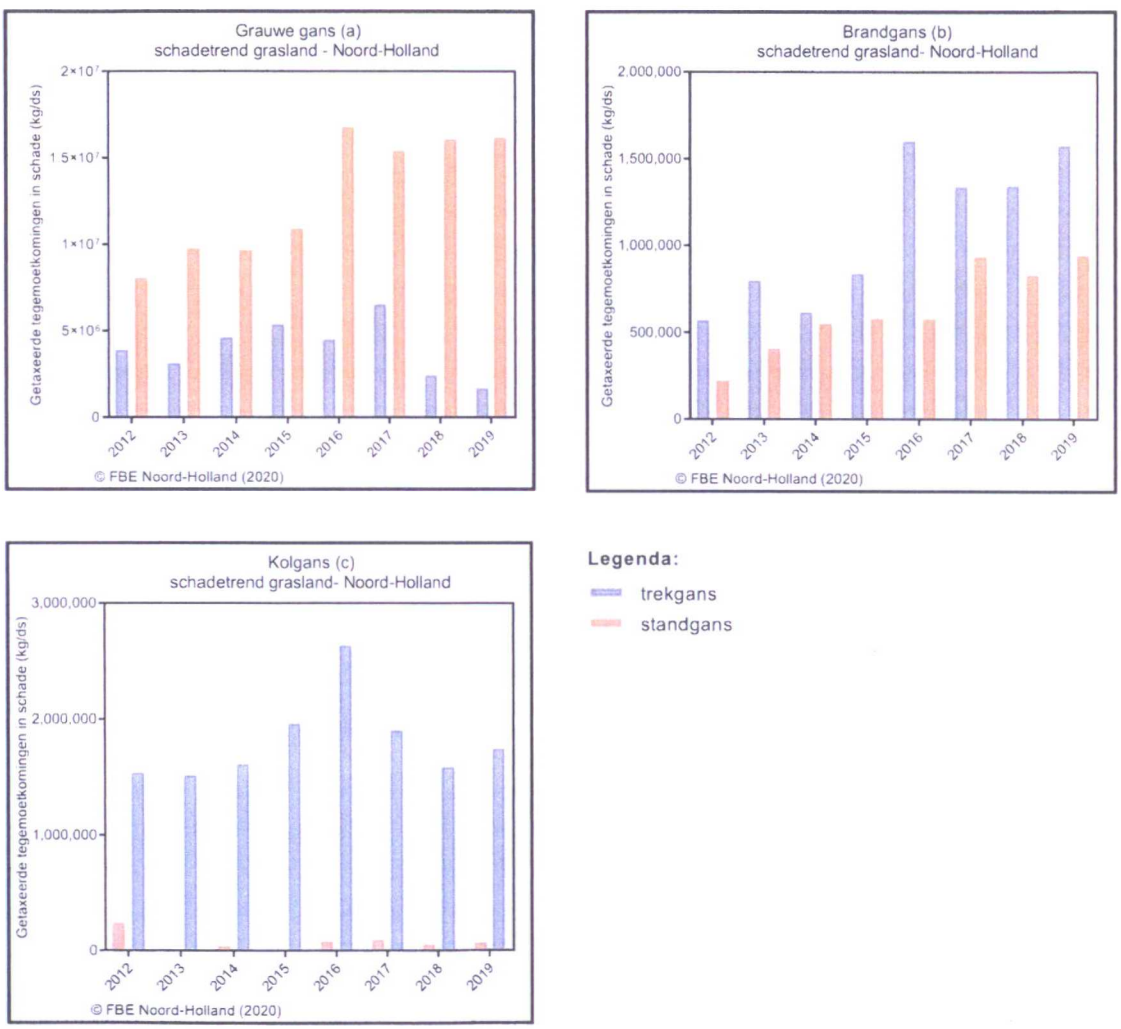

Figuur 10: Schadetrend grauwe gans (a), brandgans (b) en kolgans (c) op basis van de kg/ds schadegegevens van *BIJ12-Faunazaken* weergegeven als trekganzen (% van de schade in de winterperiode) en standganzen (% van schade in de winterperiode + de zomerperiode) in Noord-Holland, periode 2012-2019 (bron: Faunabeheereenheid Noord-Holland 2020). *Verdeling standgans/trendgans 2018 en 2019 op grond van SOVON monitoringgebieden

1.2 Invloed van beheer op staat van instandhouding

De landelijke staat van instandhouding van de brandgans, grauwe gans, grote Canadese gans en kolgans is gunstig.

Een cruciale vraag is of faunabeheer ertoe kan leiden dat de ganzenpopulaties in een ongunstige staat van instandhouding terechtkomen. Voor de ganzenpopulaties is dat volgens richtlijnen van de Europese Commissie het geval zodra:

1) de populatieomvang kleiner is dan de gunstige referentiewaarde **en** met meer dan 1% per jaar afneemt of
2) de populatieomvang meer dan 25% kleiner is dan de gunstige referentiewaarde (Bijlsma e.a. 2019). Het AEWA European Goose Management Platform (2019) noemt als ondergrens voor de gunstige referentiewaarde voor de broedpopulatie van de grauwe gans voor heel Nederland 2500 paar.

Klop en Gundelach (2014) hebben in een evaluatie van de ganzenrust- en foerageergebieden in samenhang met de Natura 2000-gebieden in Noord-Holland geconcludeerd dat deze gebieden qua ligging en oppervlakte voldoende zijn om te voldoen aan de internationale verantwoordelijkheid voor trekvogels (overweging 4 van de Vogelrichtlijn, Bonn-conventie, AEWA). Hiermee kan worden geconcludeerd dat het voorgestelde beheer geen invloed heeft op de gunstige staat van instandhouding t.a.v. de trekvogelpopulatie. Immers wordt voor deze populaties voldaan aan de wettelijke definitie van een 'gunstige staat van instandhouding'.

Om het maatschappelijk aanvaardbare schadeniveau te behalen zullen de standvogelpopulaties moeten worden gereduceerd. Dat betekent dat in het komend jaar de standvogelpopulaties verder zullen worden gereduceerd met uiteindelijk de doelstelling het behalen van de streefstanden (zie Tabel 2). Van belang is dat ondanks deze afname de staat van instandhouding niet negatief beïnvloed wordt en in een gunstige staat blijft. De staat van instandhouding wordt bij ganzen getoetst op basis van vier aspecten: populatie, verspreiding, leefgebied en toekomst. Verspreiding, leefgebied en toekomst blijven gelijk of zullen toenemen door nieuwe natuurontwikkelingsprojecten en de aanleg van openwaterlichamen zoals vijvers, plassen en waterpartijen in klaverbladen. De Noord-Hollandse standvogelpopulaties zullen wel in het komend jaar afnemen. In de aankomend jaar wordt beoogd de standvogelpopulaties verder te reduceren terug richting de streefstanden. Dit is in aantallen broedparen vastgesteld op 3.900 (grauwe gans), 1.800 (brandgans) en 400 (Canadese gans). Deze streefwaarden zijn in lijn met het aantal getelde vogels in de juli-tellingen (zie Tabel 2).

Tabel 2: Streefstand en actueel aantal standganzen voor de soorten brandgans, grauwe gans en Canadese gans (bron: Sovon Vogelonderzoek Nederland; Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020). Het maatschappelijk aanvaardbare schadeniveau en de actuele stand getaxeerde schade weergegeven in euro's en voor de kolgans als schadetrend (bron: BIJ12-Faunazaken, database augustus 2020).

	Individuen		**Broedparen**		**Maatschappelijk aanvaardbare schadeniveau standgans**	
	Streefstand	**Actueel (juli 2019)**	**Streefstand**	**Actueel (2019)**	**Maatschappelijk aanvaardbare schadeniveau**	**Actueel (2019)**
Brandgans	7.300	12.940	1.800	4.500	€ 54.286,-	€ 246.353,-
Grauwe gans	15.000	118.420	3.900	16.500	€ 121.290,-	€ 4.354.855,-
Canadese gans	1.600	4.758	400	1.750	n.v.t.	
Kolgans	n.v.t.		n.v.t.		afnemende schadetrend	gestabiliseerde schadetrend

Om te beoordelen of de populatie nog steeds in een gunstige staat verkeert, kan er gekeken worden naar de referentiewaarden. Deze referentiewaarden zijn de drempelwaarden voor een landelijk gunstige staat van instandhouding. Het AEWA1 European Goose Management Platform (2019) noemt als ondergrens voor de gunstige referentiewaarde voor de broedpopulatie van de grauwe gans voor heel Nederland 2.500 paar. Voor de brandgans wordt de referentiewaarde per land nog verdeeld. Wel is afgesproken dat de gewenste stand voor brandganzen 380.000 individuele standganzen betreft, verdeeld over Rusland, Nederland en Duitsland (AEWA, 2020). Momenteel zijn de populaties in deze drie landen samen goed voor 1,2 miljoen standganzen. In de Provincie Noord-Holland is de streefstand vastgesteld op 7.300 standganzen. Hiermee nemen zij vooruitlopend op de verdeling met de andere leefgebieden van de standvogelpopulaties (de rest van Nederland, Rusland en Duitsland) ruim hun verantwoordelijkheid voor het behouden van de referentiewaarde van de brandgans.

Aangezien de provinciale populatiedoelstelling van de standganzen zich boven de referentiewaarden bevindt, blijft de gunstige staat van instandhouding ook op het onderdeel populaties voor de standganzenpopulaties gewaarborgd. De jaarlijkse monitoring zorgt ervoor dat faunabeheer wanneer nodig gestopt kan worden als populaties onder de streefwaarden dreigen te komen.

1 African-Eurasian Migratory Waterbird Agreement: internationale overeenkomst om trekkende watervogels te beschermen.

1.3 Afweging voor verlengen faunabeheer

Vanwege het voorkomen van de grauwe gans, brandgans, Canadese gans en kolgans in de gehele provincie Noord-Holland is het risico op schade aan graslanden en overige kwetsbare gewassen in het gehele werkgebied van de FBE Noord-Holland aanwezig. De omvangrijke standvogelpopulaties van de brandgans, Canadese gans en met name de grauwe gans hebben ertoe geleid dat verjagingsmethodes grotendeels ineffectief zijn om belangrijke landbouwschade te beperken. Het populatiebeheer van de afgelopen periode heeft er echter wel toe geleid dat de standvogelpopulaties van deze ganzensoorten niet langer toenemen. Voor de brandgans en de grauwe gans is er in de meest recente jaren een daling zichtbaar in de standvogelpopulatie. Voor het komend jaar is het aannemelijk dat bij het doorzetten van het huidige beheer de populaties verder zullen afnemen en dat dit door zal zetten in een daling in de schadecijfers.